

Majoros Sándor

Fegyveresek

Fácánra megyünk – ez a kijelentés egy kopaszra nyírt kisfiú szájából hangzott el az eperfákkal szegélyezett, nyílegyenes zombori országúton. Negyven éve is van már ennek. Ketten ballagtunk a júliusi hőségben szinte megkövült göröngyök között, olyan ügyesen kerülgetve a záporok után visszamaradt pírnyó tócsákat, ahogy a rutinos sztepptáncosok kerülik ki a lábuk elé köpködött csikket. Csakhogy a cigarettá-

termelő, sztepptáncosokat idézgető civilizációnak itt már nem volt semmilyen nyoma.

Ahogy a faluból kifelé jövet végighaladtunk a Huszár utcán, egyre inkább lemaradozott mögöttünk a valahová tartozás biztonsága, és amikor a vasúti töltést is meghaladtunk, mind a ketten tudtuk, hogy idekint, az óceánsímaságú bácskai határban már nem számíthatunk senki másra, csak önmagunkra.

Fácánra, hagytam helyben, de a hangom elcsuklott az izgalomtól. Nem kevesebbre vállalkoztunk, mint hogy megöljük isten egyik pompázatos teremtményét. Tizenkét évesek voltunk, egy osztályba jártunk, egy padban ültünk és most felváltva cipeltünk egy mihozzánk képest ormóttanul nagy légpuskát. Ha csak egy hétre is, de volt egy közös fegyverünk. Mielőtt Sanci barátom kölcsönkapta volna a nagybátyjától, saját készítésű íjjal lődöztünk a verebekre, majd pedig egymásra, mert rájöttünk arra, amit a felnőttek már a készség szintjén tudtak, mármint, hogy a fegyver olyan, mint a lábasjóság. Állandóan tutujgatni kell, mert hol enni, hol inni kér. Már egy csúzli is megbizsereg az ember zsebében, a kőrifából fabrikált íj pedig szinte lökdös, akár a sor végére biggyesztett felkiáltójel. Az ember pedig kénytelen levenni a szegről, kiosonni vele a hátulsó udvarba, és a nádszálból készült nyílveszőket sorra, egymás után belelődni a szalmabálából emelt kazalba.

De azt azért mindenki tudja, hogy a légpuska az igazi, pláne, ha be is stellírozták. Valóságos kincs az ilyen, nagyon meg kell hát becsülni minden egyes vele töltött pillanatot.

Sanci nagybátyja természetesen golyókat is adott – egy egész marékka –, így nem kellett levágott szöghegyekkel bajmolódnunk. A tarhonyára emlékeztető ólomlövedékeket elfeleztük, és ahogy a komoly, felnőtt céllövőkötől láttuk, a szánkban rejtegettük. Így elég nehéz volt kimondani azt a szót, hogy fácánra, de itt senki sem röhöggetett rajtunk.

Az út mindkét oldalán lustán hullámoztak a búzaföldek – még majd egy hónap volt az aratásig –, a kukorica meg csak lábközépig ért, ám azt merő otrombaság lett volna föltételezni, hogy ami vadászpréda csak létezik, az mind ebben a közegben keres magának búvóhelyet. A romos, bedűlt tanyák meg az őket körülvevő futórózsa bokrok, folyondáros ligetek volt az ő területük. Ilyesmire pályáztunk mi is: Sanci tudott egy öreg, elhagyatott szállást, alig néhány dűlővel volt odébb, egy horpadásban.

Ahhoz a helyhez sötét legendák csapódtak. Állítólag ott lakott Kuka Gali, a falu bolondja, aki mint valami egyszemélyes, portyázó hadsereg, néha bemerészkedett a faluba és a gatyáját letolva, szőrös fütykösét mutogatva ijesztgette a kapálásból hazatérő asszonyokat. Ennél merészebb cselekedetre sosem szánta el magát, bár lehet, hogy ennek az ijesztgetéses históriának sincs semmi alapja. Azt viszont mindenki tudta, hogy Kuka Gali nem élte túl az 1968-as telet: egyik reggel zörgésre fagyva találtak rá a fő utcán, a borbélyüzlet ajtaja előtt. Senki sem értette, miért éppen ide próbált behatolni, és miért nem valamelyik kocsmába, de a végkifejlet szempontjából ez teljesen mindegy.

Az a tanyarom, ahová a fátum kérlelhetetlenségével igyekeztünk, nem lehetett másé, mint Kuka Galié, legalábbis a barátom szerint, nekem pedig eszembe sem jutott ebben kételkedni. A puskacipelésben éppen rajtam volt a sor, ami egyúttal azt is jelentette, hogy átmenetileg Sanci fölé magasztosultam. Ebben a pillanatban nem ért semmit az, hogy a puskát ő kapta kölcsön, mert ha történetesen olyan helyzet teremődik, hogy lőni kell, én lettem volna az, aki lekapom a vállamról a fegyvert, szakszerűen az államhoz illesztem a tusát, és a fél szememet behunyva, a másikkal a célzó tüskét az irányzék kis vájatába táncoltatva meghúrom a ravaszt. Teljesen mindegy volt az is, hogy ezen a hatósugáron túl miféle szerzet tartózkodik: egy fácán, egy nyúl vagy netán egy ember.

Dél már jócskán elmúlt, mire a tanyaromot megtaláltuk. A tornác és az udvar nekünk az épület mögé esett, de az a környéke nem is érdekelt bennünket, mert a hozzá tartozó elgazosodott veteményes éppen olyan volt, amilyennek fantáziálgatásaink során elképzeltük. A futórózsa olyasféle bodrokat képezett, amilyennek apám borotvapamacsa látszott a konyhaablakban: mindegyik szétnyílt, alsó ágaival a földig terült, egyszóval bujálkodott, ahogy egy borotvapamacsa

bujálkodni képes. Az öreg, félig már kiszáradt akácfákat erőteljes folyondárgyökerek fojtogatták, meglepően dús, életerős levelekkel, amelyek szinte ragyogtak a túláradó napsütésben. Ezen a dzsungelen egyfajta paravánként átderengett a tanyaépület valamikor fehérre meszelt, de akkorra már igencsak omladozó hátulso fala. Négy koszos, függönytelen ablakot számoltunk meg ezen a komor díszleten, és elég volt egyetlen pillantást vetni rájuk, hogy megerősödjön bennünk a sejtés: a tanyaom valóban lakatlan.

A birtok kerítése szinte teljesen eltűnt, de mielőtt még az afrikai vadölök stílusában bemerészkedtünk volna a ki tudja, miféle veszélyeket rejtő bozótosba, fölmásztunk a közelben lévő, még tavalyról ott maradt szalmakazalra, és a bálák közt kényelmesen megvackolva haditanácsot tartottunk. Sanci továbbra is azt mondta, menjünk fácánra, de ha már itt van előttünk ez a pompázatos képződmény, előtte játszhatnánk egy kicsit háborút. Nem értettem, mire gondol, ám ő magyarázat helyett visszavette tőlem a fegyvert, és egy szalmabálán a könyökét megtámasztva, hosszú, elmélyült célzás után kilőtte a tanya egyik ablakát.

A csörömpölés meglepően hangosra sikeredett. Valóságos halálsikoly volt ez, ami végigszánkózott a temetőkre emlékeztető, elgázosodott terepen. A borotvapamac bokrokon pedig furcsa rángatózás futott végig, és mintha valami motoszkált is volna alattuk, majd amikor kijáratra lelt, hangos berregéssel átváltozott felrebbenő madártestekké. Legalább egy tucat szivárványszínben pompázó fácánkakas emelkedett a magasba és húzott el élő lövedékként a fejünk fölött.

Cinkos, önelégült pillantásokkal lestük a hatást egymáson. A fácánokra most már nem számíthattunk, de kit érdekelt, amikor itt

volt előttünk egy teljes terjedelmében nekünk kiszolgáltatót épület, amit úgy lőhettünk és pusztíthattunk, ahogy a kedvünk tartotta. Most én következtem: ahogy Sancitól láttam, és ahogy odahaza, elalvás előtt ezt az egészet elképzelttem, hosszú ideig célozva, a ravaszt szinte kéjörömmel megnyomva belőttem a másik ablakot. Aztán Sanci a harmadikat, majd én a negyediket. Még elszórakoztunk egy ideig a keretben ragadt üvegdarabokkal – ezek már nem csörrentek akkorát, de már nem is volt mit felriasztani a bokrokból –, aztán lemásztunk a szalmakazalról és a ház falát vettük szemügyre. Egyszerre volt meglepő és döbbenetes a fölfedezés, hogy a vakolat már egy kicsiny ólomlövedéktől is hatalmas darabokban leválik, de mi ezt a hatást még meg is toldottuk a fűben talált téglatörmelékkel és egyéb haszontalanságokkal.

Nem éreztük sem az éhséget, sem a szomjúságot. Már-már őrjögve gyaláztuk a romot, és amikor minden golyónk elfogyott, a puskatusával vertük szét a korhadt, málladozó ablakkeretet, egy hosszú póznával pedig bontogatni kezdtük az ereszalját. De mivel ez fásasztó volt és nem is annyira látványos, Sanci azt indítványozta, kerüljük meg az épületet és essünk neki az udvar felől, mert ott is biztosan akadt néhány jóképű ablak, meg ajtó.

Szemernyi kétségünk sem támadt afelől, hogy sem élő, sem pedig holt lelkekkel nem fogunk összetalálkozni. S mert a nap is örvendetesen magasról sütött le ránk, a rozoga kertkaput erélyesen betaszítva, a ki tudja, miért, de még mindig rendezetten sorjázó virágoskert árvácskáin és muskátlijain átgázolva bekanyarodtak az udvar felé, ahol megmagyarázhatatlan módon nyoma sem látszott a hátrébb megszokott dudvának. Nem volt megállás: a szívverésünk és a lábunk bevitt bennünket a varázskörbe, amelynek közepén egy ósdi kerek kút terpeszkedett. A kút kávájára állított bádogvödörről csöpögött a víz.

Minden erő kiment a lábamból, de nem amiatt, mert eszembe jutott, hogy mi most a józan érvelésre tökéletesen érzéketlen Kuka Gali portáján tartózkodunk, hanem mert a gangon egy idős bácsi ült és bennünket nézett. Semmi harag nem volt a szemében, csak valami szavakkal kifejezhetetlen, tizenkét évesen még fölfoghatatlan fájdalom. Kuka Galit anyám egyszer régen, miheztartás végett megmutatta nekem. Ha nem viselem magam rendesen, ez az óriás elvisz magával, mondta, noha az a magában motyogó, dülöngélő figura cseppet sem tűnt föl veszélyesnek. Az viszont tény, hogy a sámclin ülő bácsi legalább kétszer, de meglehet, hogy háromszor is kijött volna belőle. Megszégyenülten álltunk előtte, zavartan dugdosva a hátunk mögé a puskát, bár a szégyen egy bizonyos szint fölött már nem is az, ami. Ha ez az öregember akkor fölpattan, és egy botot vagy valami egyéb ütleget ragadva hangos szitkozódással elkerget bennünket, megkönnyebbülve és felszabadultan inalunk vissza a menekülés

számtalan útját kínáló bácskai határba. Hogy később, egy eperfa árnyékába húzódva úgy emlegessük az egészet, mint valami hősies kalandot.

De a bácsi nem adta meg nekünk az esélyt. S hogy mennyire bölcs volt, abból is látszik, hogy még negyvenvalahány évvel később is ugyanazzal a zavarodottsággal közelíték ehhez a történethez, ahogy az első és egyben utolsó találkozásunk napján tettem. Mi voltunk a fegyveresek, ő pedig az áldozat. Csak hát ez a kiosztás rövid távra szól, és ezt most már pontosan tudom.

*A korabeli fotókat, szíves hozzájárulásukkal a **Fortepan** portálról kölesönöztük*